

Gönderi Tarihi / Sending: 09.11.2023 | Kabul Tarihi / Accepted: 06.12.2023

“Obşaya Etnopedagogika: Metodologiya, Teoriya, Praktika” Adlı Kitabın Tanıtımı”

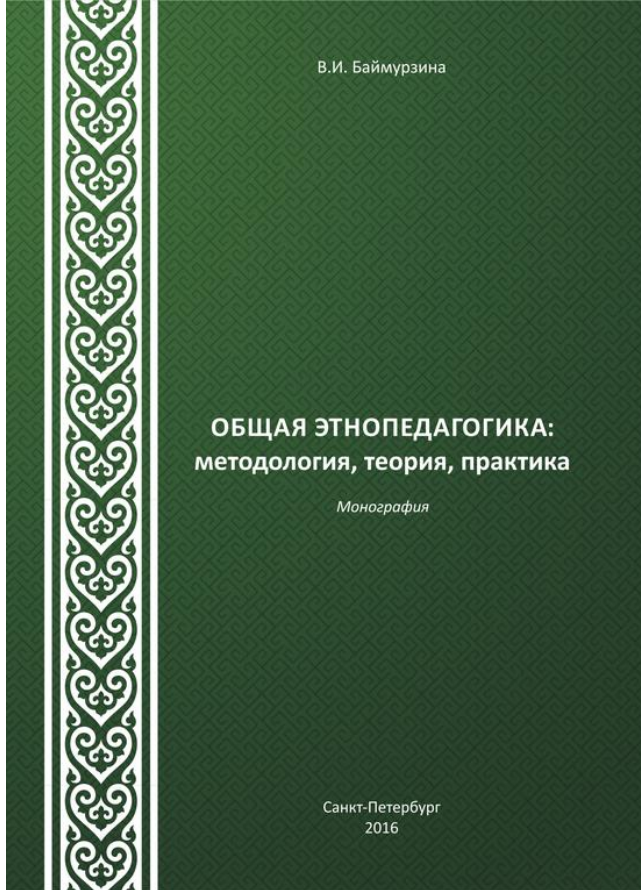
Review of The Book “Obshaia Etnopedagogika: Metodologiya, Teoriya, Praktika”

Zaide Galip¹

Kitap İncelemesi | Book Reviews

Eser Adı: Baymurzina, V.İ. (2016): Obşaya Etnopedagogika: Metodologiya, Teoriya, Praktika. Sank-Peterburg. 453 s.

Eser adının anlamı, “Genel Etnopedagoji: Yöntem, Kuram, Uygulama” şeklindedir.

En eski tarihlerden itibaren insanlar yaşamını devam ettirebilmek amacıyla etrafındakilerden edindiği bilgi, beceri, tutum, değer ve kültürlerini kendinden sonraki kuşaklara aktarmış ve aktarmaya devam etmektedir. Günümüzde eğitim belli kurum ve kuruluşlar tarafından sistemleştirilmiş halde verilse de en önemli eğitim, kişinin doğduğu ailede başlamaktadır. Aile tarafından verilen bu ön eğitimi inceleyen bilim dalı “etnopedagoji” olarak adlandırılmaktadır.

Eser, etnopedagoji alanını etraflıca ele almış ve üç ana bölümden oluşmuştur. Bu bölümler şunlardır: **Genel Etnopedagoji Yöntemleri, Genel Etnopedagojinin Kuramsal Temelleri, Uygulama Odaklı Etnopedagoji.**

Eserin *Ön söz* bölümü, A.S. Gayazov tarafından kaleme alınmıştır. Bu bölümde, genel etnopedagojinin Rusya halkları için öneminden ve onun dünya sahnesinde gerçekleşen askeri olaylar bağlamında etnik gruplar arası iletişimin kontrol edilmesini sağlayan pedagojik bir araç olduğundan bahsedilmiştir. Eserin hem ebeveynlere hem de pedagoji alanındaki çalışanlara halk eğitiminin çeşitli bakış açılarını sunduğu dile getirilmiştir. Monografide bulunan materyallerin hem etnopedagoglar hem de beşerî bilim araştırmacıları açısından önemi vurgulanmıştır. Çalışmanın ana yönleri belirtilmiş ve eserin bölümlerine kısaca değinilmiştir. Ayrıca eserin pedagoji bilminde yeni bir sayfa açtığı, genişliği ve alt yapısı ile diğer çalışmalara göre Rusya sınırlarının dışına çıktığı dile getirilmiştir.

Ön sözün ardından, *2016 yılı Rus İnsani ve Bilimsel Yardım Fonunun Hibe Yarışmasının Birinci ve İkinci Uzman Görüşü* yer almaktadır. Burada monografinin yeterince güncel, özgün, öznel ve oldukça yüksek bir bilimsel seviyede ve yenilikte olduğu belirtilmiştir. Çalışmanın yalnızca pedagoğları değil diğer bilim alanlarının uzmanlarını da ilgilendirdiği vurgulanmıştır. Bunun yanında çalışmanın güncel sorunlara değindiği ve genel etnopedagoji alanı ve pedagoğların meslek hayatlarına oldukça büyük bir katkıda bulunacağı dile getirilmiştir.

Kitabın “*Giriş*” bölümünde yazar, etnopedagojinin genç bir bilim dalı olduğunu zor politik ve sosyal-ekonomik şartlar altında geliştiğini, etnopedagojinin Rusya’ya özgüyen artık sınırlarını genişlettiğini dile getirmiştir. G.N. Volkov’un gerçekleştirdiği çalışmalar sonucu SSCB’de bir bilim dalı olarak kabul edildiğini vurgulamış, bu alanın gelişmesinde katkısı olan bilim insanlarını sıralamıştır. Bunun yanında etnopedagojinin ayrıldığı dallardan bahsedilmiştir. Genel etnopedagoji alanının genç bir pedagojik teori olduğu ve çeşitli halkların çocuk yetiştirme işini ortaya çıkardığı belirtilmiştir. Günümüzde küreselleşmenin etkisiyle etnopedagoji alanının büyük önem kazanmaya başladığı dile getirilmiştir.

Birinci bölümde genel etnopedagoji alanı geniş bir şekilde ele alınmıştır. Bölüm kendi içinde üç ana başlıktan oluşmaktadır. Bu bölümler, *Genel Etnopedagojinin Öğrenilmesinde İş Birliği Yaklaşımı, Genel Etnopedagojinin İlkeleri, Çelişki ve İlkeleri, Genel Etnopedagojinin Temel Kavramları* şeklindedir.

“*Genel Etnopedagojinin Öğrenilmesine İş Birliği Yaklaşımı*” bölümü dört alt başlık altında incelenmiştir. Bunlar, *İş Birliği Yaklaşımının Özü, İş Birliği Seviyeleri, İş Birliğinin Gelişim Aşamaları ve İş Birliğini Geliştirme Tekniği*’dir.

Bu bölümde ilk olarak “iş birliği” kavramı detaylı bir şekilde incelemiş olup temelini ve sorunlarının kimler tarafından araştırıldığından, prensipleri ve işleyişinden bahsedilmiştir. Ardından çocukların eğitiminde kullanılan iş birliğinin seviyeleri olabileceği dile getirilmiş, bu seviyeler *ebeveyn, aile, toplum* ve *profesyonel seviye* olarak adlandırılmıştır. Çocuk eğitiminde kullanılan iş birliği seviyelerinden *ebeveyn* seviyesinde anne ve baba iş birliğinin söz konusu olduğu vurgulanmış. Ancak çocuğun bir yaşına kadar annenin görevlerinin daha yoğun olmasından dolayı iş birliğini sağlamanın zor olduğu belirtilmiştir. *Aile* seviyesinde ise çocuk eğitime artık tüm aile bireylerinin katıldığı belirtilmiş, önceki seviyeden farkları dile getirilmiştir. Burada çocuğun kaderinin ortak bir dert haline geldiği vurgulanmıştır. *Toplumsal* iş birliği seviyesinde çocuğun terbiyesiyle tüm toplumun ilgilendiği ancak günümüzde bunun yalnızca köylerde korunduğu belirtilmiştir. Dördüncü seviye olan *profesyonel* seviyede etkin olanlar pedagoğ, psikoloğ, filozof, öğretmen ve benzerilerdir. Bu seviyede yapılan eğitimin daha bilimsel ve sistemsel olduğu dile getirilmiştir. Ardından iş birliğinin aşamalarından bahsedilmiştir. Bu aşamalar: bireysel çalışma aşaması, eşli çalışma aşaması, grup çalışması aşaması ve kollektif çalışma aşamasıdır. Bir sonraki başlık altında iş birliğini geliştirme teknolojisinin eğitim durumunu olduğu gibi onun olası modernizasyon yollarını da tek bir kategorik sistem altında tarif edebildiği dile getirilmiştir.

“*Genel Etnopedagojinin İlkeleri, Çelişki ve İlkeleri*” bölümü üç alt başlıkta ele alınmıştır. Bunlar, *Genel Etnopedagojinin İlkeleri, Genel Etnopedagojide Kontrolcü Güç Olarak Çelişkiler, Genel Etnopedagojinin İlkeleri*.

Bu bölümün birinci alt başlığında *ortaya çıkış ilkesi, bütünlük ilkesi, sinerji ilkesi, izomorfizm ve izofonksiyonalizm ilkesi, tarihsellik ilkesi* gibi beş ilkeden bahsedilmiştir. Ardından genel etnopedagojide *iç ve dış, ortak ve bireysel çelişkiler* adı altında dört çeşit çelişkiden söz edilmiştir. Bir sonraki başlıkta üç çeşit ilke dile getirilmiştir. Bunlar: *rehber fikir, temel bilimsel veya felsefi durum; kişinin dünya görüşünü ve toplum içindeki durumunu belirleyen iç motivasyonu; cihazın temeli, herhangi bir aletin çalışması, teknik bir cihazın çalışması*.

“*Genel Etnopedagojinin Temel Kavramları*” bölümünün, *etnos, halk, etniklik: genel özellikleri, etnik bilinç, etnik öz farkındalık, etnik zihniyet, dünyanın etnik görüntüsü, etnik kültür kavramı* şeklinde üç alt başlığı bulunmaktadır. Bu bölümde “halk” ve “etnik” kavramları çeşitli yönlerden incelenmiştir.

Kitabın ikinci bölümü, *Genel Etnopedagojinin Oluşum ve Gelişiminin Sosyal ve Pedagojik Temelleri, Genel Etnopedagojinin Bir Bilim Dalı Olarak Oluşum ve Gelişimi, Genel Etnopedagojinin Amaç, Hedef, Konu ve Fonksiyonları, Genel Etnopedagojide İdealler ve Değerler, Bireyi Kendi Kendine Eğitime Dahil Etme Yöntemleri, Bireyin Eğitiminin Ölçüt ve Göstergeleri* olarak altı ana başlık altında oldukça geniş bir şekilde incelenmiştir.

Birinci ana başlık, *Genel Etnopedagojinin Felsefi Temelleri, Genel Etnopedagoji Gelişiminin Tarihi-Pedagojik Önkoşulları, Genel Etnopedagojinin Sorunları* şeklinde üç alt başlıkta ele alınmıştır.

“*Genel Etnopedagojinin Felsefi Temelleri*” bölümünde öncelikle “felsefe” teriminin tanımı verilmiş, çeşitli felsefi ve yöntemsel temelleri üzerine kurulmuş olan farklı dünya görüşlerinin tipoloji yollarından bahsedilmiştir. Halkların geleneksel dünya görüşünde “dünya eksenini” kavramına değinilmiş ve bu kavramın neredeyse her toplumda yer aldığı ancak farklılıklar nedeniyle birliğin sağlanamadığı belirtilmiştir. Halkların geleneksel pedagojik kültürünün temellerinin öncelikle mitolojik ve dinî dünya görüşleri üzerine oluştuğu dile getirilmiştir. Bunun yanında Budizm, Hristiyanlık ve İslam gibi dinlerden bahsedilmiş ve bu dinlerin ele alınan konuyla bağlantısı ifade edilmiştir. Niceliksel ve niteliksel değişimlerin ilişkisini ve karşılıklı bağımlılığını ortaya koymak için geleneksel olarak kullanılan felsefi bir kategori olan “ölçü” kavramına değinilmiştir. Herhangi bir halkın birikmiş tarihsel sosyal deneyimi kendine, başkalarına, topluma, doğaya ve uzaya karşı tutumuna göre belirlendiği dile getirilmiş ve bu ilişkileri farklı halkların dünya görüşleri perspektifinden gruplandırmaya çalışıldığı belirtilmiştir. Ayrıca halk etnopedagojisinin gelenek ve göreneklerle aktarıldığı dile getirilmiştir.

Bir sonraki bölüm olan “*Genel Etnopedagoji Gelişiminin Tarihi-Pedagojik Önkoşulları*” bölümünde genel etnopedagojinin tarihsel temellerine yer verilmiş, on dokuzuncu yüzyılın ortalarında bazı bilim adamı, öğretmen ve düşünürlerin halk pedagojisinin sorunlarına yönelmeye başladığı belirtilmiştir. Sovyet döneminde halk pedagojisi sorunlarına yönelen bilim insanlarına yer verilmiştir. Bununla birlikte G.N. Volkov’un pedagoji literatüründe halk pedagojisini ilk defa tam ve eksiksiz sunduğu ve “etnopedagoji” kavramını da ilk defa onun tanıttığı vurgulanmıştır.

“*Genel Etnopedagojinin Sorunları*” bölümünde G.N. Volkov’un öne sürdüğü birbirine bağlı temel etnopedagoji sorunlarına değinilmiş ve profesyonel iş birliğiyle kendi pedagojik kararlarını gerektiren sorunlara yer verilmiştir.

“Genel Etnopedagojinin Bir Bilim Dalı Olarak Oluşum ve Gelişimi” ana başlığı, *Genel Etnopedagojinin Oluşum ve Gelişiminin Objektif ve Subjektif Önkoşulları*, *Genel Etnopedagojinin Gelişmesini Etkileyen Faktörler*, *Genel Etnopedagojinin Oluşum ve Gelişim Aşamaları*, *Modern Aşamada Genel Etnopedagojinin Gelişiminin Yönelimleri* olarak dört alt başlığa ayrılmıştır.

“Genel Etnopedagojinin Oluşum ve Gelişiminin Objektif ve Subjektif Önkoşulları” alt başlığında insanın sosyal olma özelliğine değinilip ilkel insanla karşılaştırılmış ardından bilim dallarının gelişim ve oluşumunda önemli bir yere sahip olan objektif ve subjektif ön koşullardan bahsedilmiştir. Objektif ön koşulların dış motivasyon ile sağlandığı, subjektif ön koşulların ise iç motivasyon ile sağlandığı dile getirilmiştir. Rusya’da etnopedagojinin oluşum ve gelişiminin bir dizi objektif ve subjektif ön koşulları geliştirdiği belirtilmiştir.

Bir sonraki alt başlıkta etnopedagojinin gelişimini etkileyen iç ve dış faktörlere değinilmiştir. Dış faktörler: toplumsal-ekonomik formasyonun sosyalistten kapitaliste dönüşmesi, Rusya Federasyonu vatandaşlarının vatanseverliğinin oluşması yönünde resmi emir, toplumun teknik gelişmeleri, hayat temposunun hızlanması, bazı ülkelerde yaşam standartlarının yükselmesi veya düşmesi ile küreselleşmesi, kültürlerin küresel entegrasyonu, Rusya'nın Bologna sistemine girişi ve etnopedagogun kişiliğidir. İç faktörler ise etnopedagojinin yöntemsel temelini bilim felsefesi açısından geliştirilmesi; kategorik aparatının ve temel kavramlarının açıklığa kavuşturulması ve düzeltilmesi; sadece çocukların değil, genel olarak bir kişinin kendi kendine eğitim düzeyini değerlendirmek için ölçütlerin geliştirilmesi; insan gelişiminin yaş dönemlerinin ve temel özelliklerinin belirlenmesi gösterilmiştir.

“Genel Etnopedagojinin Oluşum ve Gelişim Aşamaları” başlığı altında etnopedagojinin altı aşaması belirlenmiştir. Bu aşamalar, bireysel uçtan uca, diyalogdan uçtan uca, grup, etnik, ulusal ve noosferik şeklinde özelden genele doğru belirlenmiştir. Aşamaların ayrıntılı açıklamaları yapılmış, noosferik kavramı etraflıca incelenmiştir. Ayrıca etnopedagojinin gerçek gelişiminin 60’lı yıllarda gerçekleştiği dile getirilmiştir.

Bir sonraki alt başlıkta etnopedagojinin devlet ve ulusal düzeyde çeşitli amaçlarının olduğu ve bu amaçlara göre genel etnopedagojinin oluşturulduğu belirtilmiş ve bunun hangi şekilde olduğu maddeler halinde sıralanmıştır. Genel etnopedagojinin gelişiminin duraklamasının sebepleri olarak devlet, halk ve birey düzeyinde organizasyon sorunları gösterilmiş ve bunların genel etnopedagojinin

gelişimindeki eğilimleri belirlediği dile getirilmiştir. Bu eğilimler negatif ve pozitif olarak sınıflanmıştır.

“*Genel Etnopedagojinin Amaç, Hedef, Konu ve Fonksiyonları*” ana başlığı, dört alt başlık altında incelenmiştir. Bunlar, *Genel Etnopedagojide Eğitimin Amaç ve Görevleri*, *Genel Etnopedagojinin Özü*, *Genel Etnopedagojinin İşlevleri*, *Genel Etnopedagojide Çocukların Sosyogenomik Yetiştirme Programı*.

“*Genel Etnopedagojide Eğitimin Amaç ve Görevleri*” alt başlığı altında “amaç” kavramı çeşitli açılardan incelenmiştir. Tüm halklarının amacının “ideal insan” yaratmak olduğu belirtilmiş ve yalnızca genel etnopedagoji alanına özgü “çocuğu insan yapmak, çocuğu insan içine çıkarmak, çocuğu çalıştırarak terbiye etmek” gibi yetiştirme amaçlarının olduğu dile getirilmiştir. Ayrıca bazı hedef görevler belirlenmiştir.

Ardından gelen alt başlıkta küreselleşen dünyada ve kültürler arasında genel etnopedagojinin etkisinden bahsedilmiştir. Genel etnopedagojinin birbiriyle ilişkili üç yönü vurgulanmıştır. Halk pedagojisiyle genel etnopedagoji karşılaştırılmış, genel etnopedagojide “obje ve öge” kavramlarına değinilmiştir.

“*Genel Etnopedagojinin İşlevleri*” bölümünde etnopedagojinin genel teorik, genelleyici, pratik, prognostik, tarihi-sosyal, eğitici, bilgilendirici, bilişsel, eğitimsel-sosyolojikleştirici işlevlerinden söz edilmiştir.

“*Genel Etnopedagojide Çocukların Sosyogenomik Yetiştirme Programı*” bölümünde “sosyogenom” ve “kişilik” kavramları ve onların genel etnopedagojiyle ilişkisi incelenmiş, davranışların altında yatan sosyal ve siyasal motiflerden bahsedilmiştir. Çeşitli halkların dillerinde ve geleneklerinde bulunan insan özelliklerinden ve çocuk yetiştirme kurallarından örnekler verilmiş, çeşitli toplumların çocuk yetiştirmedeki amaç ve görevlerini ifade eden söylemlerin farklı ancak anlamlarının aynı olduğu ifade edilmiştir.

Dördüncü ana başlık olan “*Genel Etnopedagojide İdealler ve Değerler*” bölümü dört alt başlıkta ele alınmıştır. Bunlar, *İnsanların Mükemmel İnsan Hakkındaki Fikirleri*, *Genel Etnopedagojide Genel Kabul Görmüş Değerler*, *Mükemmel Bir İnsan Yetiştirmeye Yönelik Fikirler*, *Çocuk Yetiştirmenin Temel Kuralları*.

Bu bölümün birinci alt başlığında öncelikle “ideal” (ülkü) kavramı hakkında bilgi verilmiş, çeşitli bilim insanlarının görüşlerine yer verilmekle birlikte kavram farklı

yönlere incelenmiştir. Her toplumun kendine göre değerleri olduğundan ve her daim bu değerlere ulaşılmaya çalışıldığından söz edilmiştir. Çeşitli halkların tarihinden ölkü örnekleri verilmiş bu ölküler arasında ahlaki ölkülerin özel bir yeri olduğu vurgulanmıştır. Modern ahlaki ideallerin kaynaklarının antik çağlardan geldiği dile getirilmiştir.

“Genel Etnopedagojide Genel Kabul Görmüş Değerler” başlığı altında ideal insan oluşturma hedefinin temelini dayanan “insan, aile, çaba, yurt, dünya görüşü, ana dil vb.” gibi değerler seçilmiş ve bunlar hakkında geniş bir bilgi verilmiştir. Rusya halklarının ana dili eğitiminde yaşanan sorunların farklı pedagojik çözümler gerektirdiği dile getirilmiş ve ana dili eğitime örnek üç seçenek sunulmuştur. Birincisi, ana dilini konuşma aracı olarak kullananlar; ikincisi, gelecekteki mesleği ana diliyle bağlantılı olanlar; üçüncüsü ise gelecekteki mesleği ana dili araştırmaları üzerine kurulanlar içindir.

Bölümün *Mükemmel Bir İnsan Yetiştirmeye Yönelik Fikirler* kısmında bir çocuğu birey olarak yetiştirmek için çeşitli fikir grupları belirlenmiştir. Birinci grup, “mükemmel insan yaratma fikri”; ikinci grup, “anavatanı düşmanlardan korumak, vatan sevgisini geliştirmek fikri”; üçüncü grup, “hümanist fikirler”; dördüncü grup, “çocuk yetiştirmede bütünlük fikri”. Halk pedagojisinde eğitimin fikir ve değerler üzerine kurulmuş belli bir dizi ilişkiye dayandığı dile getirilmiş ve bu ilişkilerden örnekler verilmiştir.

“Çocuk Yetiştirmenin Temel Kuralları” alt başlığında sözlü halk sanatı eserlerinin ve etnografik materyallerin analizinin tüm halklar arasında pedagojik faaliyetin doğasını belirleyen temel hükümler ve kuralları olduğunu belirlememizi sağladığı dile getirilmiştir. Bu kurallar; doğaya uygunluk, yaş ve bireysel özelliklerin dikkate alınması, süreklilik, takım halinde eğitim ve eğitimde doğruluktur.

“Bireyi Kendi Kendine Eğitime Dahil Etme Yöntemleri” bölümü, *Bireyi Kendi Kendine Eğitime Dahil Etme Yöntemlerinin Gereçesi, İş Birliği Faaliyetinin Organizasyonel ve Prosedürel Kısımlarını Özelliklerini İfade Eden Kavramlar, Bireyi Kendi Kendine Eğitime Dahil Etme Yöntemlerinin Sınıflandırılması, Bireyi Kendi Kendine Eğitime Dahil Etme Yöntemlerinin Özellikleri* şeklinde dört başlıktan oluşmaktadır.

Bölümün ilk alt başlığında “eğitim” ve “kendi kendine eğitim” kavramları etraflıca incelenmiş ve eğitimde yaş dönemlerinin önemine değinilmiştir. Eğitimde gelişimin yaş dönemleri fikrini ilk ortaya atanların Pisagor, Hipokrat ve Aristo olduğu

belirtilmiş ve onların sunduğu yaş dönemlerine değinilmiştir. Ayrıca birkaç bilginin belirlemiş olduğu yaş dönemlerine de yer verilmiş ve herkesin sunmuş olduğu yaş dönemlerinin farklı olduğu vurgulanmıştır. Yaş dönemlerinin formal eğitimde olduğu gibi halk pedagojisinde de belirlenmiş olduğu dile getirilmiş ve Başkurtlar ve Tuvalarda bulunan yaş dönemlerinden bahsedilmiştir. Bireyi kendi kendine eğitime dahil etme yöntemlerinin belirli yaş dönemlerine ihtiyacı olmadığı dile getirilmiş ve bireyi kendi kendine eğitimine dahil etme yöntemlerini dört grupta toplamışlardır. Bunlar, bilgisel-karşılaştırmalı, eğitici-etkinliksel, yansıtıcı-üretici-seçimsel, analitik-üretken-yaratıcı gruplarıdır.

“İş Birliği Faaliyetinin Organizasyonel ve Prosedürel Kısımlarını Özelliklerini İfade Eden Kavramlar” bölümünde iş birliği faaliyetlerinin örgütsel ve prosedürel kısmının özelliklerini ifade eden “etkileşim, geri bildirim, ortak ürün, refleks, karar, ruh hali, ortak faaliyet, işbirliği” gibi kavramlara ve işbirliğine dayalı faaliyet gerçekleştirecek “protokolist, ortak organizatör, araştırmacı, analizci, sentezleyici, niteleyici, progresör” gibi uzmanlara ve özelliklerine yer verilmiş ve detaylı açıklamaları yapılmıştır.

“Kişiyi Kendi Kendine Eğitime Dahil Etme Yöntemlerinin Sınıflandırılması” bölümünde yöntemler dört grupta sınıflandırılmış ve bunlar hakkında bilgi verilmiştir. Bunlar,

1. Bilgi ve karşılaştırma,
2. Eğitim ve aktivite,
3. Refleksif-üretici-seçici,
4. Analitik-üretken-yaratıcı yöntemler.

Bu yöntemlerin detaylı açıklamaları *“Kişiyi Kendi Kendine Eğitime Dahil Etme Yöntemlerinin Özellikleri”* alt başlığında verilmiştir. Bilgi ve karşılaştırma gurubunda bulunan yöntemlerin, görüşler oluşturmak, bilgi alanını genişletmek, katılımcılar arasında sosyal ve ahlaki ilişkileri geliştirmek, davranış kuralları geliştirmek gibi görevleri olduğu ve özellikle “ben” bilincine yöneldiği belirtilmiştir. Bunun yanında “sunum (yazılı ve sesli), gerekçelendirme, kanıtlama, karşılıklı değerlendirme, karşılaştırma” gibi yöntemlere değinilmiştir. Eğitim ve faaliyet grubunda “hikâye, tartışma, analiz, test” gibi yöntemlerden bahsedilmiştir. Refleksif-üretici-seçici grubunun yöntemlerinin, ortak faaliyetlerin sonuçlarını değerlendirmeyi ve sentezlemeyi amaçladığı belirtilmiş ve “beyin fırtınası, seçme, öz değerlendirme,

kolektif uzman değerlendirmesi yöntemleri, kolektif fikir üretme yöntemi, delfi yöntemi ve delegasyon” gibi yöntemlerden bahsedilmiştir. Analitik-üretken-yaratıcı yöntem grubunun daha çok yaratıcı aktiviteye yönelik olduğu ve analitik ve yaratıcı düşünmeyi geliştirdiği dile getirilmiştir. Bu grupta “sentez, genelleme, anlatım, yaratıcılık” gibi yöntemlerden bahsedilmiştir.

“Kişi Eğitiminin Ölçüt ve Göstergeleri” bölümü, üç alt başlıktan oluşmaktadır. Bunlar,

“Terbiyelilik Ölçütleri” Kavramının Yorumları, Kişinin Terbiye Düzeyinin Teşhisi, Kişinin Eğitim Düzeyinin Teşhisi. “Terbiyelilik Ölçütleri” Kavramının Yorumları alt başlığında “eğitim, eğitilmiş olmak ve terbiye” kavramları incelenmiştir. Bir kişinin yetiştirilme tarzının dışsal tezahürü, her şeyden önce onun etnik görgü kurallarına uymasında kendini gösterdiği belirtilmiş ve buna örnekler verilmiştir. Araştırmanın eğitim düzeylerinin belirlenmesi sorununda kullanılabilecek net ölçüt ve göstergelerin olmadığını gösterdiği ve bu konuyla ilgilenen araştırmacıların farklı yaklaşımları olduğu ifade edilmiştir. Halk pedagojisine dayanarak bir kişinin eğitim düzeyini teşhis etmek için kullanılabilecek bir dizi ölçüt belirlenmiştir. Halk pedagojisi analizinin, kişinin terbiyeliliğini belirlemede üç grup ölçütün belirlenmesini sağladığı dile getirilmiştir.

1. Birinci ölçüt grubu; maneviyat, ahlaklılık ve ahlaki idealdir.
2. İkinci ölçüt grubunun, nezaket, büyüklere saygı, gençlere hürmet, şefkat, vatan sevgisi, dürüstlük, adalet, sorumluluk, çalışkanlık vb. kişisel nitelikleri temsil ettiği belirtilmiştir.
3. Üçüncü ölçüt grubu ise etnik görgü kurallarına uyumu, iletişimde ve günlük yaşamda gelenekleri, gelenekler ve ritüelleri, kişinin eylem ve eylemlerine ilişkin yargıların ve özgüvenin oluşmasını içerir.

“Kişinin Terbiye Düzeyinin Teşhisi” başlığı altında etnopedagojide terbiye seviyesinin tanımlanması sürecinin araçsal kısmındaki gelişmelerin yeterli düzeyde olmadığı ve halk pedagojisi araştırmacılarının çalışmalarının terbiye seviyesinin tanımlanmasında ortak değerlendirmenin olduğunu gösterdiği belirtilmiştir. Bunlar, gözlem yöntemi, teşhis konuşması, yapılan işin kalitesini analiz etme yöntemi, davranış ve eylemleri analiz etme yöntemidir.

Bölümün *“Kişinin Eğitim Düzeyinin Teşhisi”* alt başlığında bir kişinin eğitim düzeyine ilişkin teşhisi işbirlikçi bir yaklaşıma dayalı olarak derlendiği ifade edilmiştir. Dört seviye belirlenmiştir: ampirik, üreme, yaratıcı ve evrimsel seviye. Bu

seviyeler hakkında detaylı açıklamalarda bulunulmuş ve kitabın ikinci bölümü bitirilmiştir.

Eserin üçüncü bölümü “Uygulama Odaklı Genel Etnopedagoji” adını taşımaktadır. Bölüm,

Çocuk Eğitiminde Modern Sorunlar, Kişiyi Kendi Kendine Eğitime Dahil Etmenin İçerik ve Yöntemsel Desteği, Kişinin Kendi Kendine Eğitim Bilgilerinin Kontrolünün Etnopedagojik Araçları, Etnopedagojide Eğitim Programları olarak dört ana başlıkta incelenmiştir.

“Çocuk Eğitiminde Modern Sorunlar” ana başlığı, *Çocuk Yetiştirmek: Sorunlar, Deneyim, Beklentiler, Modern Çağda Koşullarında Çocuk Kişilik Gelişimi Kavramı, Terbiye Seviyesinin Öz Değerlendirmesi, Öğretmenleri İşbirliğini Geliştirmenin Temelinde Etnopedagojik Faaliyetlere Hazırlamak* olarak dört alt başlıkta ele alınmıştır.

“Çocuk Yetiştirmek: Sorunlar, Deneyim, Beklentiler” alt başlığında öncelikle çocuk yetiştirmede yaşanan sorunlara değinilmiştir. Kişilik gelişimi ve oluşumunun çeşitli yönlerinin analizi yapılmış ve geleneksel bir ailede başarısız kişiliklerin yetiştirilmenin birtakım nedenlerinin olduğu saptanmıştır. Bunlar, ilişkiler hiyerarşisi, ailede fiziksel emek eksikliği, karşılıklı destek eksikliği, çocuğun kişiliğinin yanlış değerlendirilmesi gibi nedenlerdir. Bu problemlerin çözümü için araştırmalarda bulunulmuş ve bazı çözümler tespit edilmiştir. Bu çözümler şunlardır:

1. Kendi olumlu niteliklerinin ve yeteneklerinin farkındalığı,
2. Gerçekçi bir hedef belirlemek,
3. Bireysellik ve imaj yaratmak,
4. İnsanlarla ilişkileri geliştirmek,
5. Sağlığı güçlendirmek,
6. Kötü alışkanlıkları ortadan kaldırmak,
7. Çatışma çözümü ve çatışma durumlarında ustalaşma,
8. Kendine güven ve benlik saygısını geliştirmek,
9. Başkalarının çıkarlarını tatmin edecek önlemlerin seçilmesi.

Bölümün “Modern Çağ Koşullarında Çocuk Kişilik Gelişimi Kavramı” adlı alt başlığı birkaç başlıkta incelenmiştir. “Problemin Güncelliği” başlığı altında “kişilik” kavramı incelenmiş ve çocukların problemlerinden bahsedilmiştir. “Çocuğun Varoluş Durumunu Anlamak” başlığında gerekçe, hazırlık, hareket gibi adımlardan bahsedilmiştir.

Bir sonraki bölümde öz değerlendirmede uyulması gereken ölçütlerden ve puanlardan bahsedilmiştir.

“Öğretmenleri İşbirliğini Geliştirmenin Temelinde Etnopedagojik Faaliyetlere Hazırlamak” kısmında pedagojide yaşanan bazı problemler dile getirilmiş ve çocuk psikolojisine değinilmiştir. Bunun yanında öğretmenlerin etnopedagojik faaliyetlere hazırlanmasının aşamalarından ve aşamaların gerektirdiği görevlerden bahsedilmiştir. Öğretmenlerin hazırladıkları etnopedagoji problemleri üzerine alınması gereken ders listesine yer verilmiştir.

“Bireyi Kendi Kendine Eğitimine Dahil Etmede İçerik ve Yöntem Desteği” ana başlığı, *Etnopedagojik Dikteler*, *Etnopedagojik Durumlar*, *Etno Bilmeceler* olarak üç alt başlıkta ele alınmıştır.

“Etnopedagojik Dikteler” alt başlığında “dikte” kavramı açıklanmış, dikte türlerinden bahsedilmiş ve örnek dikte uygulamaları verilmiştir. “Etnopedagojik Durumlar” kısmında çeşitli halkların masallarından etnopedagojik durum örnekleri verilmiş, bu durumlar hakkında sorulacak sorular verilmiş ve durumların psikolojik yorumu yapılmıştır. “Etno Bilmeceler” başlığı altında bazı efsane veya destan gibi halk edebiyatı ürünlerinde bulunan matematiksel etno bilmeceler yani matematik problemleri örnekleri verilmiştir.

Bölümün üçüncü ana başlığı “Kendi Kendine Eğitimde Etnopedagojik Kontrol Araçları”dır.

Tarihsel Etnopedagoji Üzerine Test, *Genel Etnopedagoji Testi*, *Başkurdistan Halklarının Etnopedagojisi Üzerine Test*, *Terbiye Düzeyinin Kendi Kendine Belirlenmesi Anketi* olmak üzere dört alt başlık bulunmaktadır. Bu ana başlıkta teşhis işlevini yerine getiren, genel etnopedagoji alanında kendi kendine eğitiminde bir kişinin bilgi, beceri ve yeteneklerinin düzeyini belirlemeyi amaçlayan test örnekleri verilmiştir. İlk olarak tarihsel etnopedagoji testi, ardından genel etnopedagoji testi, Başkurdistan halklarının etnopedagojisi testi ve terbiye düzeyinin kendi kendine belirlenmesi anketi sunulmuştur.

Bölümün dördüncü ana başlığı “Bireyi Kendi Kendine Dahil Etmede Eğitici ve Terbiye Edici Programlar” olarak adlandırılmıştır.

“Etnopedagoji” Disiplininin Çalışma Programı, “Rusya Halklarının Etnopedagojisi” Programı, *Genel Eğitim Okulları Öğrencilerine Yönelik Yurtseverlik Eğitimi*, *Genel Eğitim*

Okullarında Sağlıklı Yaşam Eğitimi Programı” adlı dört alt başlıktan oluşmaktadır. *“Etnopedagoji” Disiplininin Çalışma Programı* alt başlığında örnek bir program verilmiştir. Bu programda disiplinin amaçlarına, disiplinin lisans eğitiminin yapısındaki yerine, disiplinin öğreniminden sonra öğrencinin kazanması gereken yeterliliklere, disiplinin yapısı ve içeriğine, örnek değerlendirme sorularına, dersin örnek konularına, eğitim tekniklerine, devam eden ilerlemenin izlenmesi için değerlendirme araçları ve öğrencilerin bağımsız çalışmaları için eğitimsel ve yöntemsel desteğe, disiplin için eğitimsel, yöntem ve bilgi desteğine, disiplin için lojistik desteğe yer verilmiştir. *“Rusya Halklarının Etnopedagojisi Programı”* başlığında örnek bir programa yer verilmiş, bu programda açıklayıcı not, dersler, seminerler ve laboratuvarlar için örnek konular ve bu konular hakkında detaylı açıklamalar, önerilen kaynaklar, uygulamalı ders örnekleri, bağımsız çalışma ödevleri bulunmaktadır. *“Genel Eğitim Okulları Öğrencilerine Yönelik Yurtseverlik Eğitimi”* başlığı altında örnek bir programa yer verilmiştir. Programda giriş, programın amacı ve hedefleri, program etkinliklerinin sistemi, programın mali desteği, programın uygulanmasından beklenen sonuçlar, program uygulama etkinlikleri yer almaktadır. *“Genel Eğitim Okullarında Sağlıklı Yaşam Eğitimi Programı”* başlığı altında da örnek bir program sunulmuştur. Programda giriş, programın amaç ve hedefleri, programın öncelikli alanları, elde edilen bilgiyi değerlendirme ölçütleri, programın mali desteği, beklenen sonuçlar, program uygulama etkinlikleri bölümleri bulunmaktadır.

Yukarıda sıralanan bölümlerin ardından sonuç bölümüne ve eklere yer verilmiştir. Bahsi geçen eserde genel etnopedagoji alanı geniş bir şekilde ve çeşitli yönleriyle ele alınmıştır. Genel etnopedagoji alanı, Başkurtlar başta olmak üzere çeşitli Rusya halklarının açısından incelenmiş, bu halkların sahip olduğu etnopedagojik unsurlar örneklendirilmiştir. Bu noktadan bakıldığında yapılan incelemelerin halk kültürünün korunması bakımından önemli bir kaynak olduğu görülmektedir. Küreselleşen günümüz dünyasında yaşanan kültür kaybını önlemek için halkların etnopedagojik unsurları kayıt altına alınmıştır. Bu kitap, yalnızca ele alınan konunun uzmanlarına değil aynı zamanda lisans öğrencileri, yüksek lisans öğrencileri, üniversite öğretmenleri, ortaöğretim öğretmenleri, ebeveynler, eğitim sistemi çalışanları ve etnokültürel sorunlarla ilgilenen kişilere yöneliktir. Dolayısıyla zengin bir eser olduğu anlaşılmaktadır. Alanında bir başyapıt olması ve sorunların yanında çözüm önerilerini de içinde bulundurmasından ötürü bu konuda çalışma yapacak olan araştırmacılar için önemli bir kaynak olma niteliği taşımaktadır.